

BANCA
NAȚIONALĂ
A ROMÂNIEI

Sondaj privind creditarea
companiilor nefinanciare
și a populației

Mai 2019

Sondaj* privind creditarea companiilor nefinanciare și a populației

Trimestrul I 2019
Mai 2019

* A se vedea Anexa și notele metodologice pentru aspecte legate de caracteristicile și terminologia folosite în sondaj (<http://www.bnro.ro/Anexe-6352.aspx>).

NOTĂ

Toate drepturile rezervate.
Reproducerea informațiilor este permisă numai în scopuri educative
și necomerciale și numai cu indicarea sursei.

Banca Națională a României
Str. Lipscani nr. 25, cod 030031, București
tel.: 021/312 43 75; fax: 021/314 97 52

ISSN 2458-0538

Cuprins

Sinteză	5
1. Creditarea companiilor nefinanciare	7
1.1. Standardele de creditare	7
1.2. Termenii creditării	8
1.3. Cererea de credite	9
1.4. Evoluții ale riscului de credit asociat creditării companiilor nefinanciare	10
2. Creditarea populației	12
2.1. Standardele de creditare	12
2.2. Aspecte specifice creditării ipotecare (achiziția de locuințe și terenuri)	13
2.3. Aspecte specifice creditului de consum	17
ANEXĂ	19

Sinteză

Primul trimestru al anului 2019 a fost marcat de o înăsprire semnificativă a standardelor de creditare atât pentru împrumuturile destinate achiziției de locuințe și terenuri, cât și pentru creditele de consum acordate populației. Pe segmentul companiilor nefinanciare, băncile au menținut constante standardele de creditare comparativ cu trimestrul anterior.

În perioada următoare (T2 2019), instituțiile de credit anticipează o înăsprire marginală a standardelor de creditare în cazul împrumuturilor imobiliare și moderată în cel al creditelor de consum destinate sectorului populației. În cazul companiilor nefinanciare, așteptările băncilor pentru următorul trimestru sunt de înăsprire marginală a standardelor de creditare.

Tabel 1. Sinteza opiniilor băncilor referitoare la evoluția ofertei și a cererii de credite

Segment creditare		Ofertă		Cerere	
		T1 2019	T2 2019 (așteptări)	T1 2019	T2 2019 (așteptări)
Populație	Credite pentru achiziția de locuințe și terenuri	↓	↓	↑	↑
	Credite pentru consum	↓	↓	↓	↓
Companii, total		→	↓	↓	→

Notă: Pentru oferta de creditare, săgeata în sus/jos/orizontal indică o relaxare/înăsprire/menținere constantă a standardelor de creditare. Pentru cererea de credite, săgeata în sus/jos/orizontal indică avansul/contractia/ menținerea constantă a cererii, conform opiniei băncilor (referitoare la ultimele 3 luni, respectiv așteptările privind următoarele 3 luni). Culoarea portocalie indică modificări de amploare marginală, iar culoarea maro de amplitudine moderată sau mare.

Cererea a crescut marginal în cazul împrumuturilor pentru achiziția de locuințe și terenuri și a scăzut semnificativ în ceea ce privește creditele de consum acordate gospodăriilor. La nivelul companiilor nefinanciare, cererea a consemnat o reducere moderată. În funcție de dimensiunea companiilor, se observă o diminuare semnificativă a cererii de credite în cazul companiilor mari și o scădere moderată în cel al companiilor mici și mijlocii.

Pentru sectorul populației, în T2 2019 băncile estimează o creștere marginală a cererii de împrumuturi pentru locuințe și o diminuare moderată în cel al creditelor de consum. În sectorul companiilor, se așteaptă o evoluție constantă a cererii la nivel agregat. Din partea companiilor mici și mijlocii, instituțiile de credit estimează că cererea se va majora marginal în trimestrul următor.

A. SECTORUL COMPANIILOR NEFINANCIARE

- **Standardele de creditare** au avut o evoluție constantă în primul trimestru al anului 2019, comparativ cu trimestrul anterior. În ceea ce privește T2 2019, instituțiile de credit se așteaptă la o înăsprire moderată a standardelor de creditare pentru companii, indiferent de dimensiunea acestora, atât pentru împrumuturile pe termen lung, cât și pentru cele pe termen scurt.
- **Termenii creditării** nu au variat semnificativ în T1 2019, excepție făcând *spread*-ul ratei medii de dobândă a creditului față de ROBOR 1M, care a înregistrat o relaxare marginală.
- **Cererea de credite din partea companiilor** a consemnat, la nivel agregat, o reducere moderată. Companiile mari și-au diminuat cererea de finanțare în mod semnificativ, atât pentru împrumuturile pe termen scurt, cât și pentru cele pe termen lung, în timp ce în cazul companiilor mici și mijlocii cererea a scăzut moderat.

Creditele respinse, ca pondere în total credite solicitate, au scăzut marginal, în special în cazul companiilor mari care au urmărit atragerea unor finanțări pe termen lung.

- **Riscurile asociate companiilor** clasificate în funcție de dimensiunea acestora au fost evaluate de bănci în creștere de nivel moderat în T1 2019 pe segmentul întreprinderilor mijlocii și al corporațiilor. Majorările riscului de credit au fost de amplitudine semnificativă în cazul companiilor care activează în domeniul energiei și în cel al transportului și, respectiv, de nivel moderat în cel al companiilor din domeniul tranzacțiilor imobiliare.

B. SECTORUL POPULAȚIEI

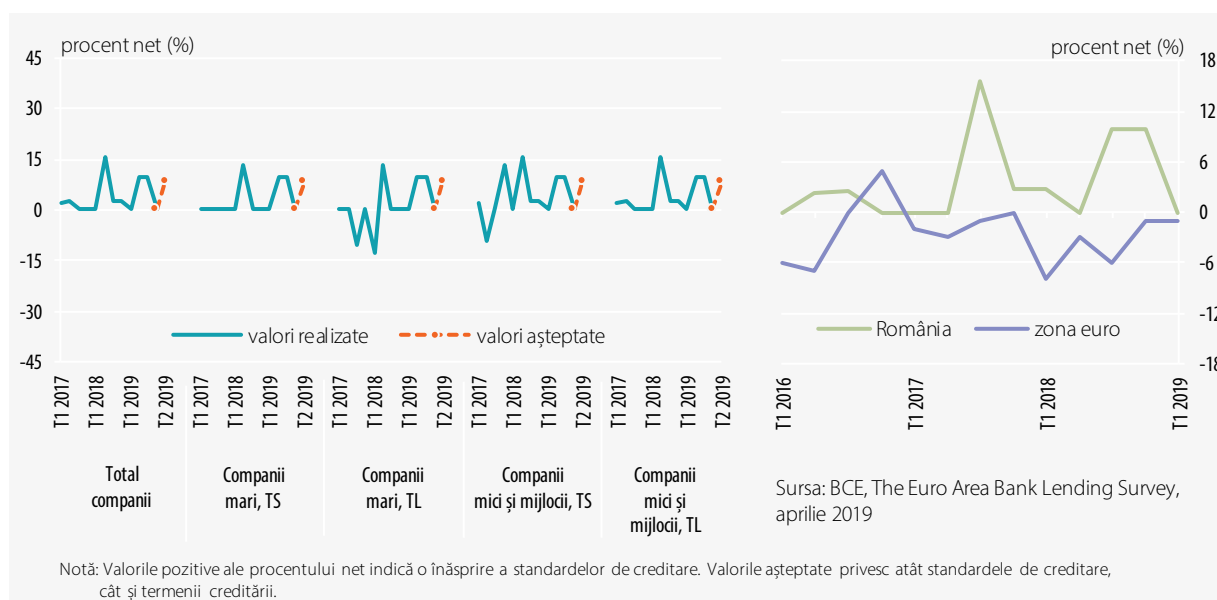
- **Standardele de creditare** au cunoscut o înăsprire semnificativă în T1 2019, atât în cazul împrumuturilor ipotecare, cât și al celor de consum. Pentru trimestrul următor, băncile anticipează continuarea tendinței de întărire a standardelor de creditare, marginal pentru împrumuturile destinate achiziției de locuințe și terenuri și moderat pentru creditele de consum.
- Pe segmentul ipotecar, **termenii creditării** au înregistrat modificări după cum urmează: înăsprire marginală asociată *spread*-ului ratei medii de dobândă față de ROBOR 1M și, respectiv, semnificativă, determinată de ponderea maximă a serviciului datoriei în venitul lunar. În ceea ce privește împrumuturile de consum, termenii de creditare s-au înăsprit moderat pe linia *spread*-ului ratei medii de dobândă față de ROBOR 1M și semnificativ pe linia ponderii maxime a serviciului datoriei în venitul lunar.
- Împrumuturile destinate achiziției de locuințe și terenuri acordate populației au consemnat o creștere marginală a **cererii** în T1 2019, în timp ce în cazul creditelor de consum aceasta s-a diminuat semnificativ. Băncile anticipează pentru T2 2019 un avans marginal pentru cererea de credite ipotecare și diminuarea moderată a celei pentru creditele de consum. Ponderea solicitărilor respinse de către bănci a crescut semnificativ în cazul ambelor categorii de împrumuturi acordate populației.

1. Creditarea companiilor nefinanciare

1.1. STANDARDELE DE CREDITARE

Standardele de creditare pentru companiile nefinanciare au rămas constante în primele trei luni ale anului 2019. Instituțiile de credit se așteaptă la o înăsprire marginală în trimestrul următor, pentru toate tipurile de companii și scadențe (Grafic 1.1). Factorii care determină modificarea standardelor de creditare la nivel local nu au înregistrat variații față de trimestrul anterior (Grafic 1.2).

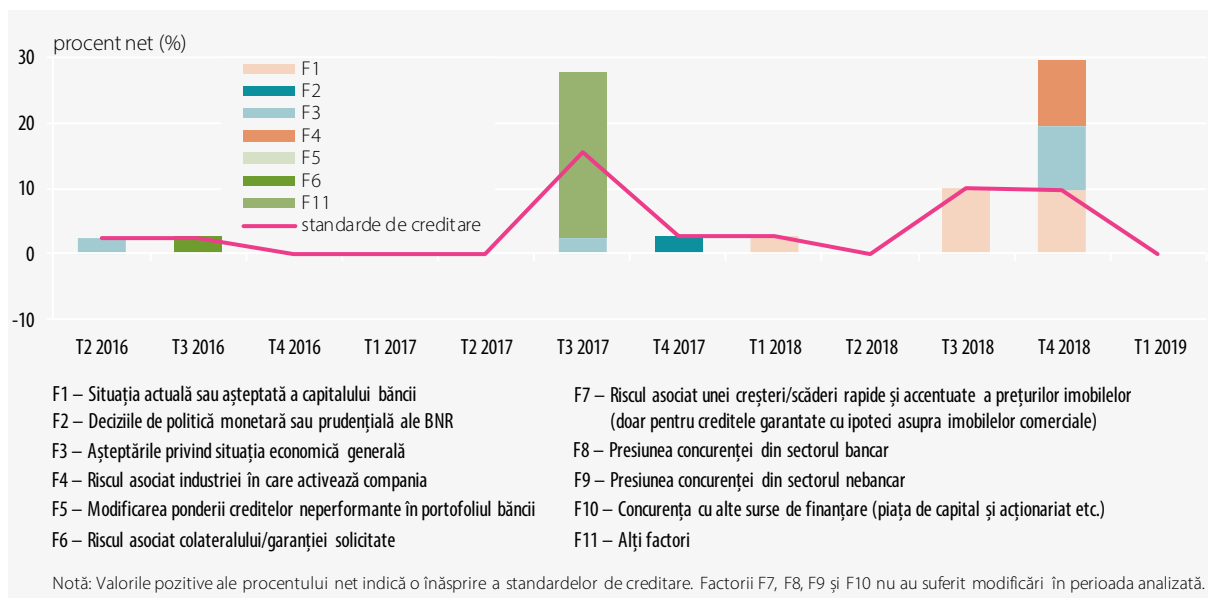
Grafic 1.1. Modificări ale standardelor de creditare

Pentru zona euro, la nivelul companiilor nefinanciare, standardele de creditare nu au înregistrat modificări importante în T1 2019 (-1 la sută, valoare neschimbată comparativ cu T4 2018). Factorii care au contribuit la înăsprirea standardelor de creditare au fost costul finanțării, constrângerile bilanțiere (legate de costurile de capitalizare) și percepția riscului, în timp ce factori precum presiunile concurențiale (din partea altor bănci) au continuat să aibă o influență în relaxarea acestora.

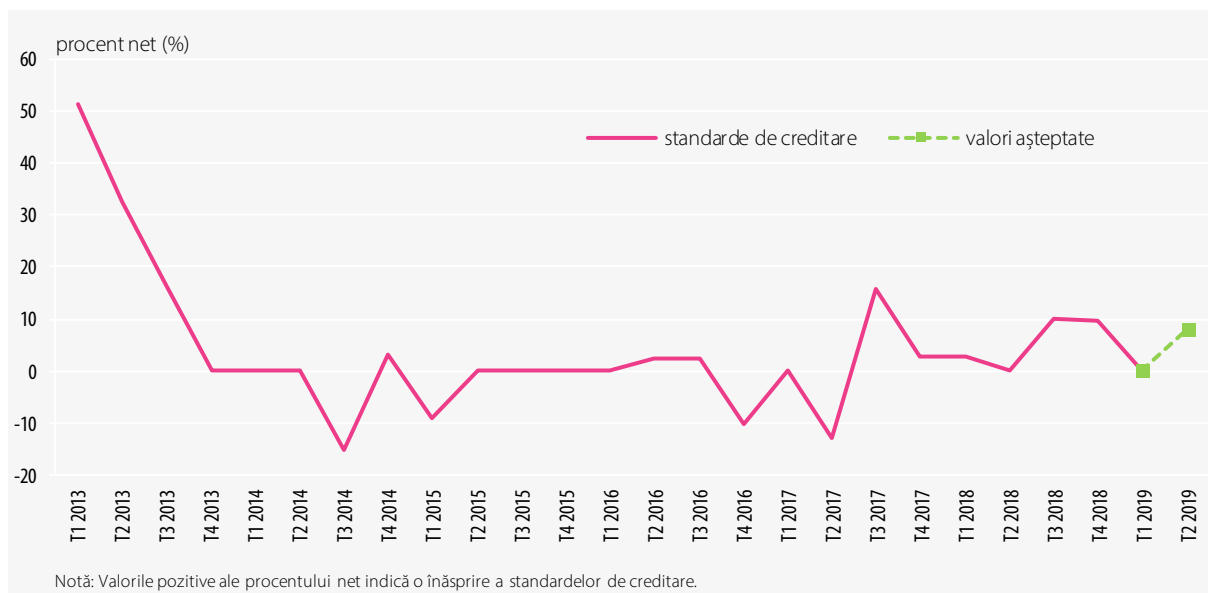
Cererea de credite din partea companiilor din zona euro a rămas constantă în T1 2019, tendința ascendentă începută în 2015 fiind, astfel, întreruptă (zero la sută în T1 2019 comparativ cu +9 la sută în T4 2018). Pentru următorul trimestru, băncile se așteaptă la o revenire în teritoriul pozitiv a cererii din partea firmelor. Factorii care au stat la baza evoluției cererii de credite au fost nivelul general al ratei dobânzii și, într-o măsură mai redusă, necesarul de finanțare pentru stocuri și capitalul de lucru, activități de tip fuziuni și achiziții sau refinanțarea datoriei.

Grafic 1.2. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

Standardele de creditare pentru împrumuturile garantate cu ipotecă asupra imobilelor comerciale au evoluat constant în T1 2019, iar băncile se așteaptă la o înăsprire marginală a acestora pentru trimestrul următor (Grafic 1.3).

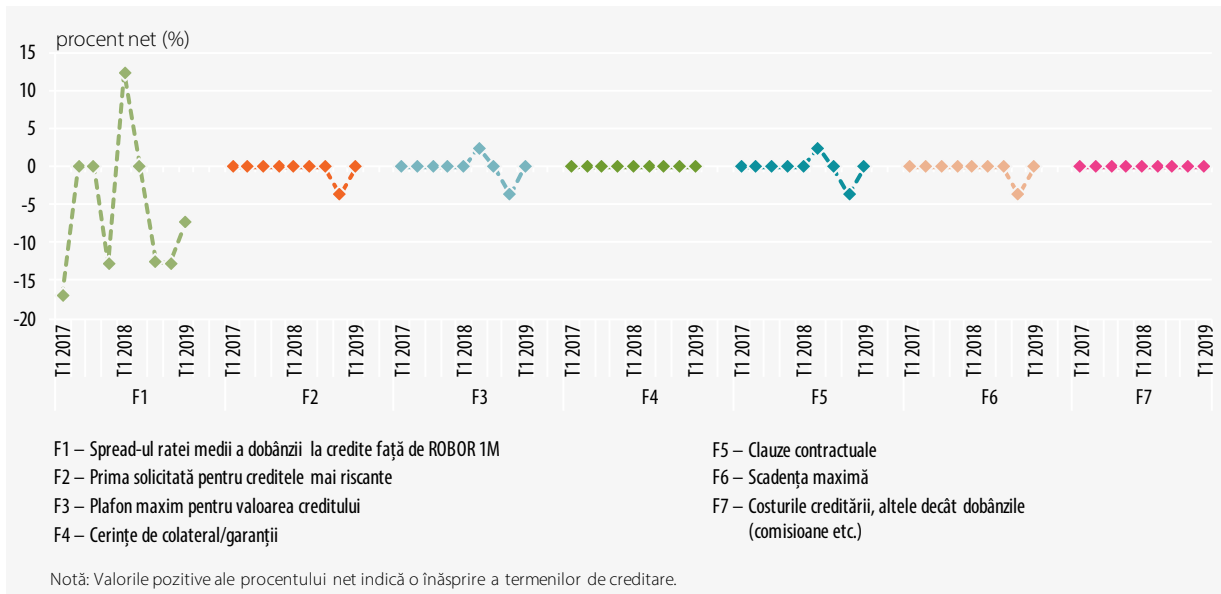
Grafic 1.3. Modificări trimestriale ale standardelor de creditare pentru credite garantate cu ipotecă asupra imobilelor comerciale

1.2. TERMENII CREDITĂRII

Termenii contractelor de credit pentru companii nu au consemnat variații în primul trimestru al anului 2019, cu excepția *spread*-ului ratei medii de dobândă a creditului față de ROBOR 1M, care a consemnat o relaxare moderată (Grafic 1.4).

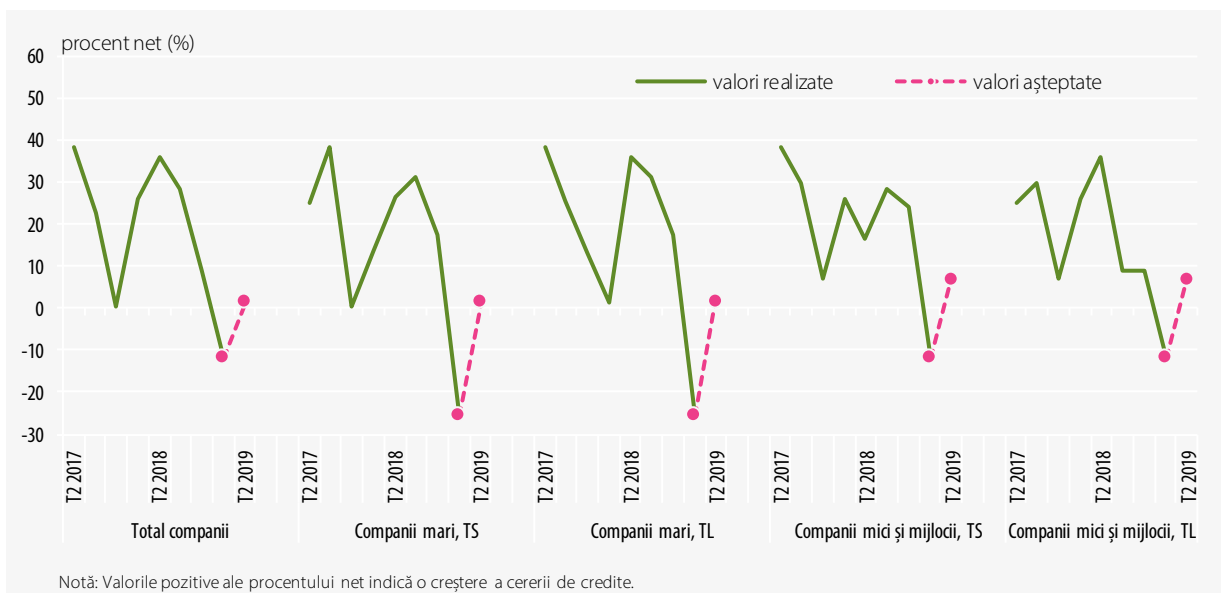
Grafic 1.4. Modificarea termenilor contractelor de creditare

1.3. CEREREA DE CREDITE

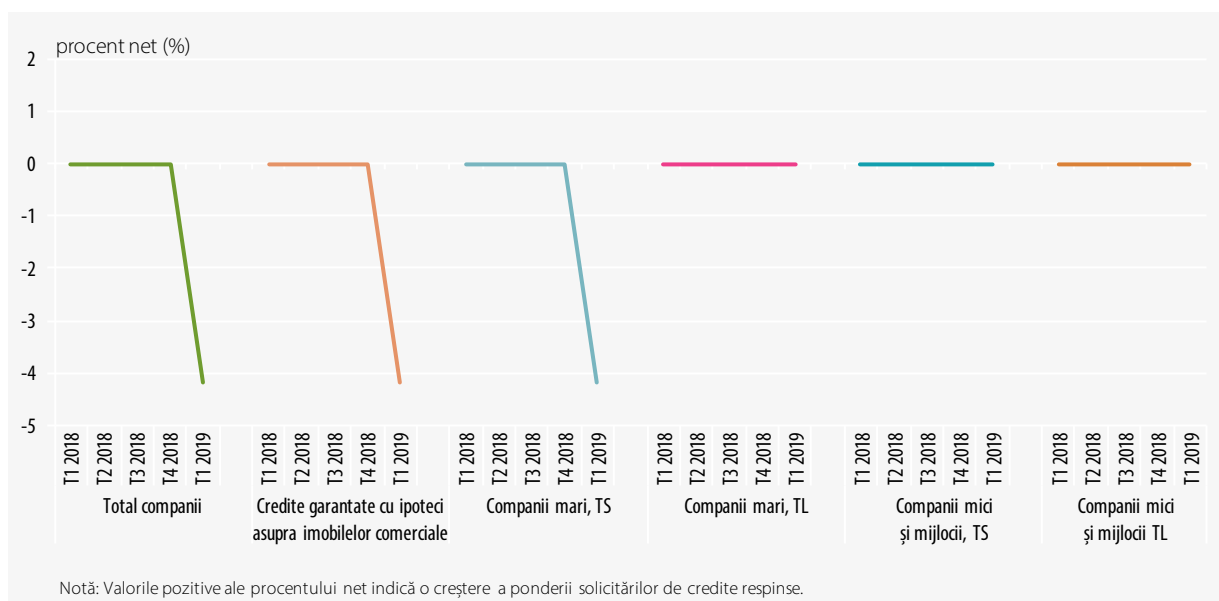
Cererea de împrumuturi din partea companiilor nefinanciare a consemnat o diminuare moderată la nivel agregat în T1 2019, contrar așteptărilor băncilor. După dimensiunea firmelor, amplitudinea scăderii a fost mai accentuată în cazul companiilor mari, atât pentru creditele pe termen lung, cât și pentru cele pe termen scurt (Grafic 1.5). Pentru următorul trimestru, cererea de finanțare a companiilor este de așteptat să aibă o evoluție relativ constantă pentru întreg sectorul, în timp ce în cazul companiilor mici și mijlocii este preconizată o creștere moderată.

Grafic 1.5. Dinamica cererii de credite

Ponderea creditelor respinse în totalul împrumuturilor solicitate a cunoscut o scădere la nivel agregat, provenind din categoria creditelor garantate cu ipotecă asupra imobilelor (Grafic 1.6). În funcție de dimensiunea companiilor și de scadența creditelor, reducerea ponderii creditelor respinse a fost înregistrată în cazul companiilor mari, care au apelat la credite pe termen scurt.

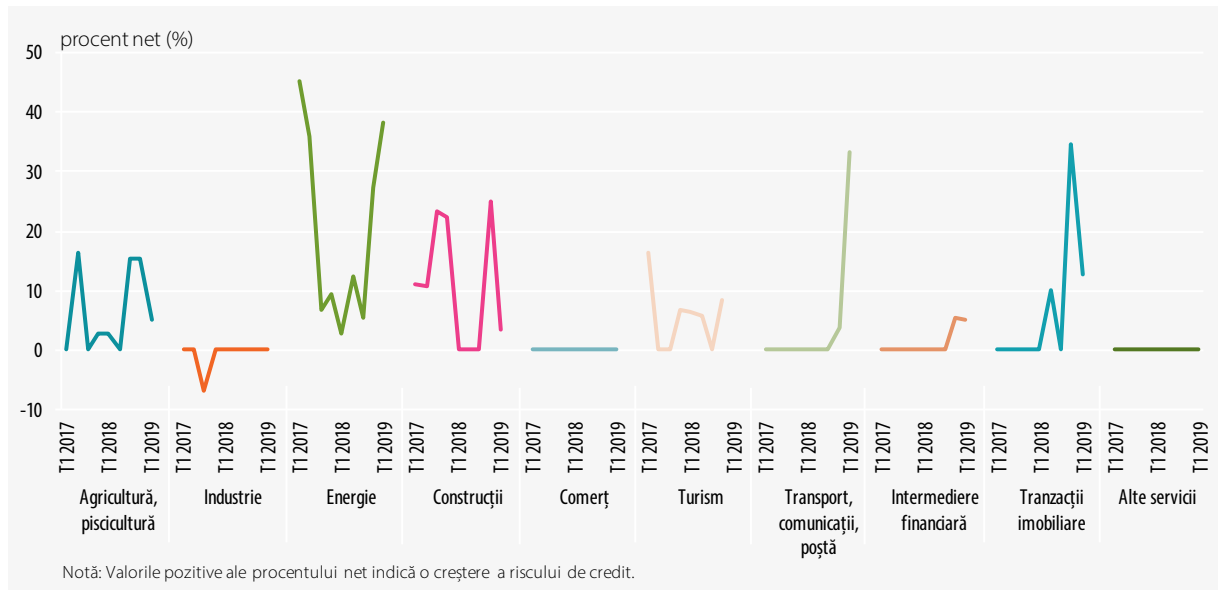
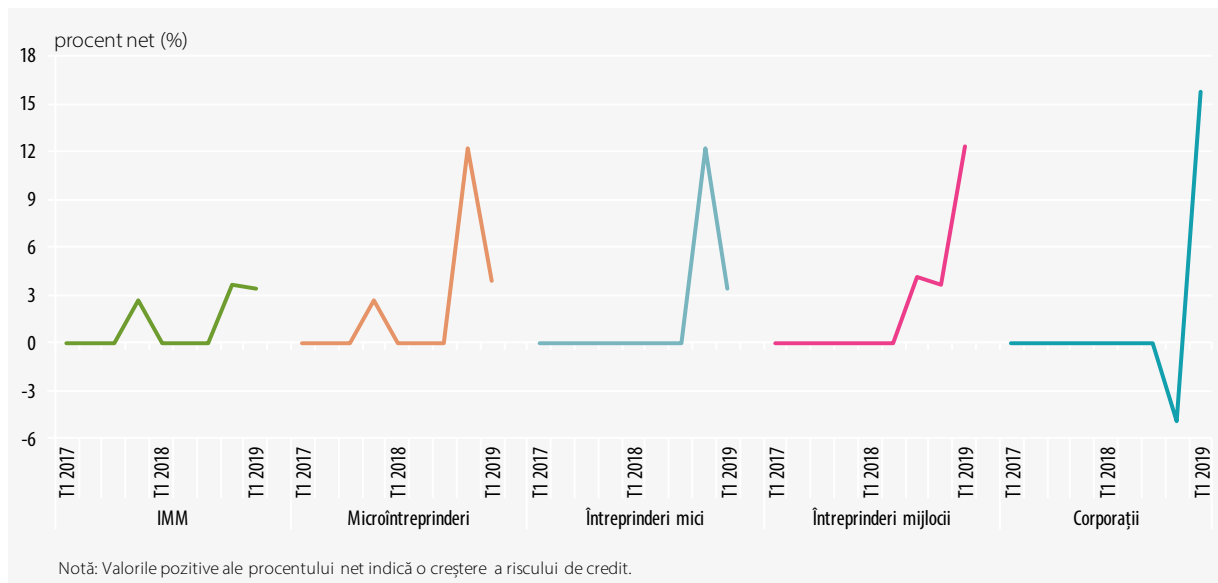
Grafic 1.6. Evoluția ponderii solicitărilor de credite respinse

1.4. EVOLUȚII ALE RISCULUI DE CREDIT ASOCIAT CREDITĂRII COMPANIILOR NEFINANCIARE

În T1 2019, dezagregarea riscului de credit pe domenii de activitate a relevat accentuări semnificative în cazul sectoarelor energie și transport, în timp ce majorări moderate au fost consemnate în cazul companiilor din domeniul tranzacțiilor imobiliare. În ceea ce privește firmele din domeniul agriculturii și cele din sectorul intermediere financiară, riscul de credit a consemnat un avans marginal (Grafic 1.7).

Diferențierea în funcție de dimensiunea companiilor indică o creștere moderată a riscului de credit evaluat de bănci pentru corporații și pentru întreprinderile mijlocii (Grafic 1.8). Pentru restul categoriilor de companii, riscul de credit a avut o evoluție relativ constantă comparativ cu trimestrul anterior.

Grafic 1.7. Evoluția riscului de credit pe ramuri de activitate**Grafic 1.8.** Evoluția riscului de credit pe tipuri de companii

Pierderea în caz de nerambursare (LGD¹) a consemnat în T1 2019 o diminuare cu 8 puncte procentuale comparativ cu trimestrul anterior (ajungând la un nivel de aproximativ 31 la sută). Cele mai mari scăderi ale indicatorului au fost raportate în cazul sectoarelor comerț și imobiliar, unde valoarea LGD s-a diminuat semnificativ. Pentru companiile din servicii, nivelul LGD a scăzut moderat, în timp ce pentru sectorul agriculturii, indicatorul a consemnat o creștere moderată comparativ cu T4 2018.

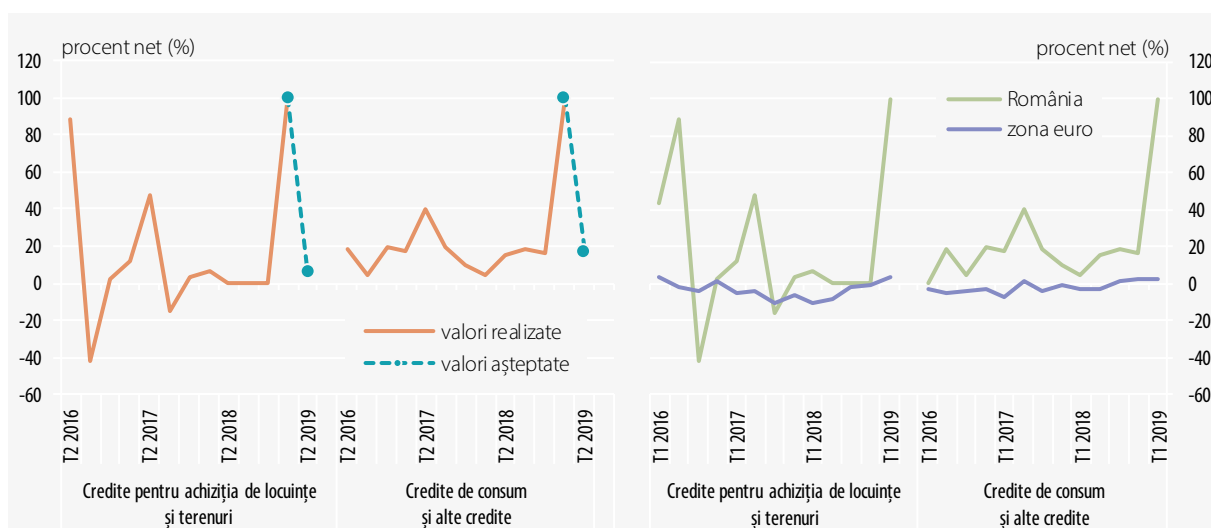
¹ Informația despre LGD pentru creditele acordate atât companiilor, cât și populației, trebuie interpretată cu prudență, având în vedere seria scurtă de date disponibile de către bănci pentru a cuantifica acest indicator.

2. Creditarea populației

2.1. STANDARDELE DE CREDITARE

Primul trimestru al anului 2019 a fost marcat de o înăsprire semnificativă a standardelor de creditare pe ambele segmente principale de împrumuturi acordate populației. Pentru trimestrul următor (T2 2019), instituțiile de credit anticipează o înăsprire marginală a standardelor de creditare în cazul împrumuturilor ipotecare și moderată la nivelul creditelor de consum destinate sectorului populației. (Grafic 2.1).

Grafic 2.1. Modificarea standardelor de creditare a populației

Sursa: BCE, The Euro Area Bank Lending Survey, aprilie 2019

Notă: Valorile pozitive ale procentului net indică o înăsprire a standardelor de creditare. Valorile așteptate privesc atât standardele, cât și termenii creditării.

În zona euro, băncile au menținut relativ constante standardele de creditare pentru cele două tipuri de împrumuturi destinate populației. Acestea anticipează pentru trimestrul următor (T2 2019) o relaxare marginală pentru creditele de consum și o înăsprire marginală în cazul împrumuturilor ipotecare.

Pierdere medie în caz de nerambursare (LGD²) pentru creditele populației intrate în stare de nerambursare³ a consemnat o diminuare cu circa 3 puncte procentuale, de la 51 la sută în T4 2018 la 48 la sută în T1 2019. Primul trimestru al anului 2019 a fost marcat de scăderi ale LGD pentru toate segmentele de credit aferente populației, astfel: (i) de la 33 la sută la 29 la sută în cazul creditelor imobiliare, (ii) de la 39 la sută la 35 la sută

² Informația despre LGD trebuie interpretată cu prudență, având în vedere seria scurtă de date disponibile de către bănci pentru a cuantifica acest indicator.

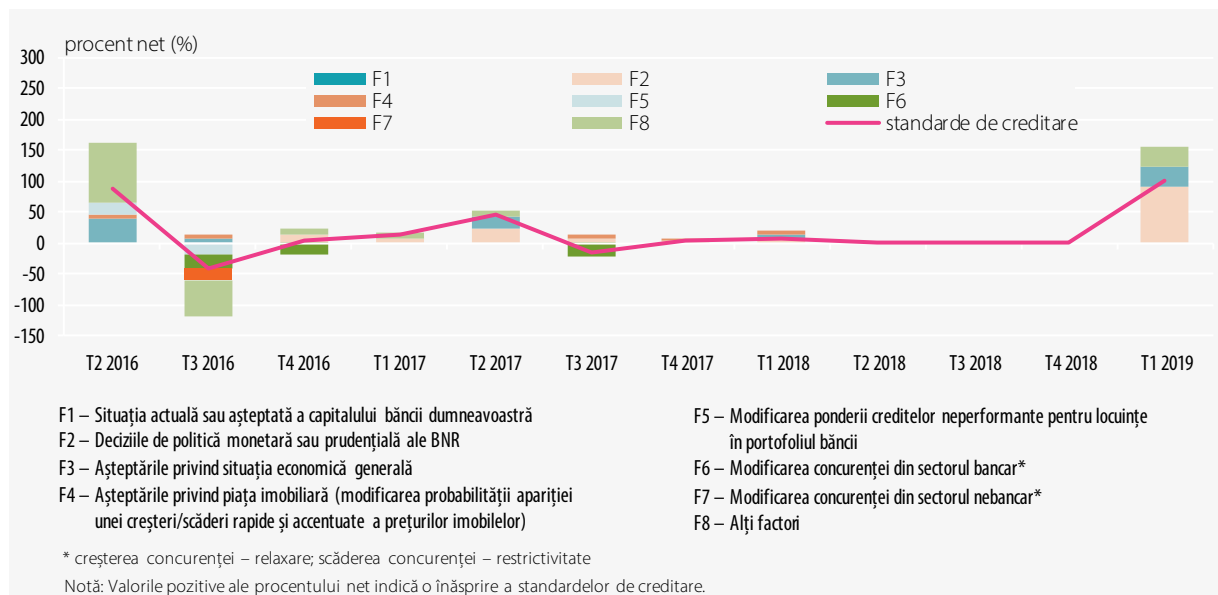
³ Starea de nerambursare este definită conform Regulamentului BNR nr. 5/2013.

în cazul creditelor de consum garantate cu ipotecă, (iii) de la 68 la sută la 65 la sută pentru creditele de consum negarantate cu ipotecă și (iv) de la 62 la sută la 58 la sută în cazul cardurilor de credit.

2.2. ASPECTE SPECIFICE CREDITĂRII IPOTECARE (ACHIZIȚIA DE LOCUINȚE ȘI TERENURI)

Factorii care determină evoluția standardelor de creditare pe palierul ipotecar au înregistrat în T1 2019, după trei trimestre în care s-au menținut constanți, modificări semnificative. Elementele care au contribuit la înăsprirea standardelor de creditare practicate de bănci au fost deciziile de politică monetară sau prudențială ale BNR și așteptările privind situația economică generală (Grafic 2.2).

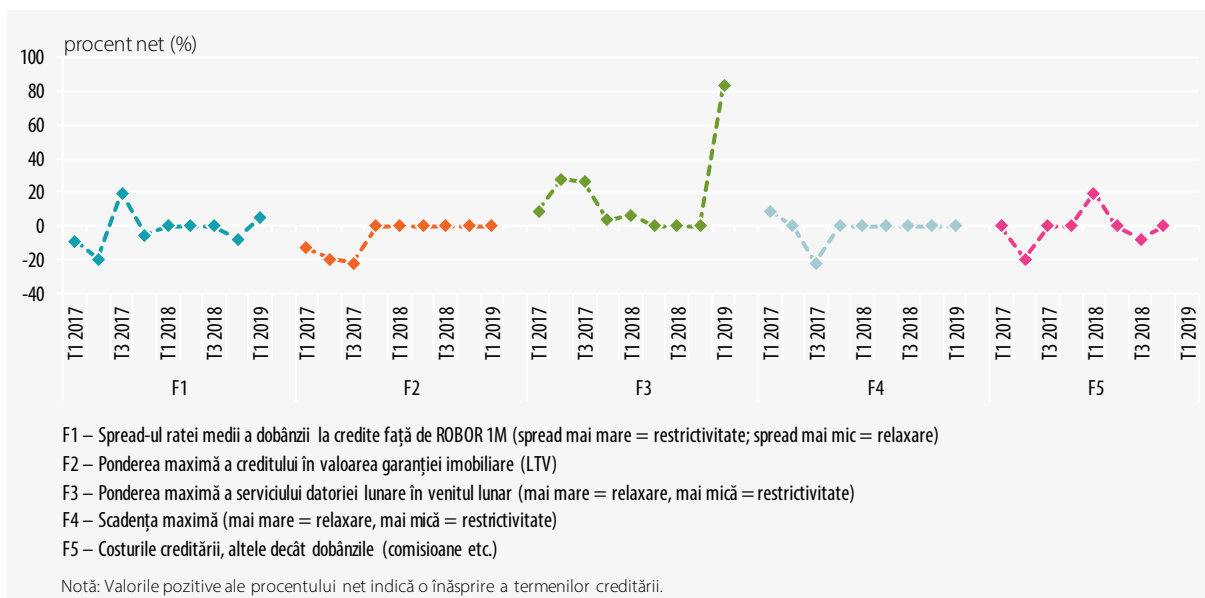
Grafic 2.2. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

(i) Termenii creditării

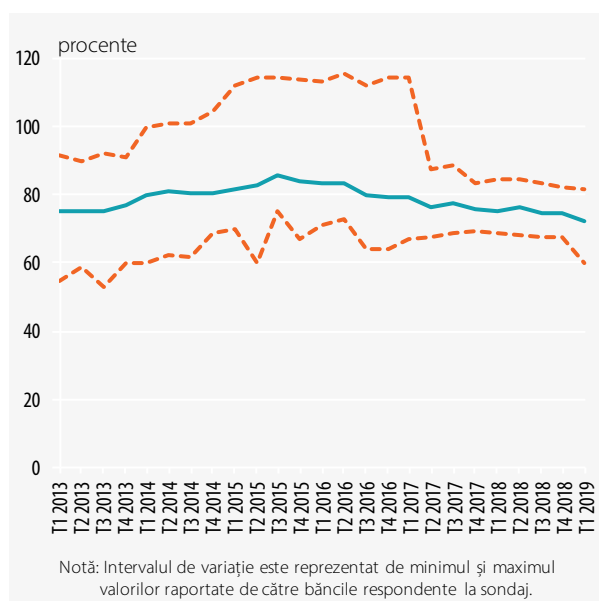
Termenii creditării au cunoscut în T1 2019 următoarea evoluție: (i) creșterea marginală a restricтивității în cazul *spread*-ului ratei medii de dobândă a creditului față de ROBOR 1M și (ii) înăsprirea semnificativă a regulilor privind ponderea maximă a serviciului datoriei în venitul lunar, ceilalți termeni ai creditării ipotecare neînregistrând modificări (Grafic 2.3).

Grafic 2.3. Termenii creditării ipotecare

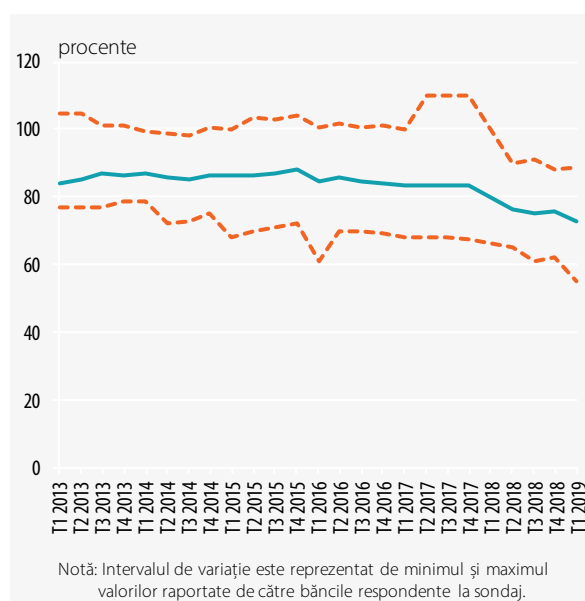

Valoarea medie a LTV (*loan-to-value*) a scăzut cu 3 puncte procentuale în T1 2019 atât pentru creditele ipotecare nou-acordate (de la 75 la sută la 72 la sută, Grafic 2.4), cât și în cazul portofoliului total de împrumuturi destinate achiziției de locuințe și terenuri (de la 76 la sută la 73 la sută), Grafic 2.5.

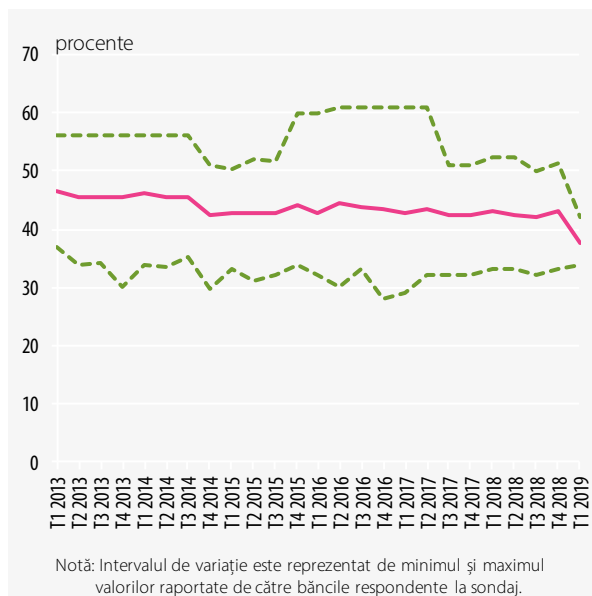
Grafic 2.4. LTV – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele ipotecare nou-acordate în trimestrul analizat

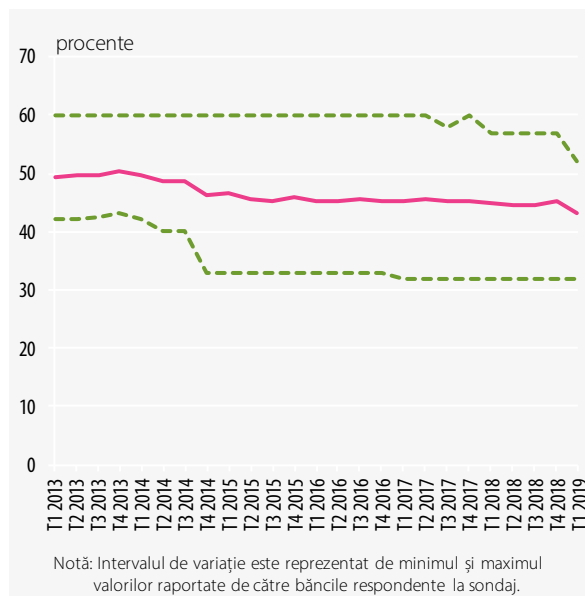
Grafic 2.5. LTV – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru totalul creditelor ipotecare acordate

Grafic 2.6. Grad de îndatorare – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru creditele ipotecare nou-acordate în trimestrul analizat

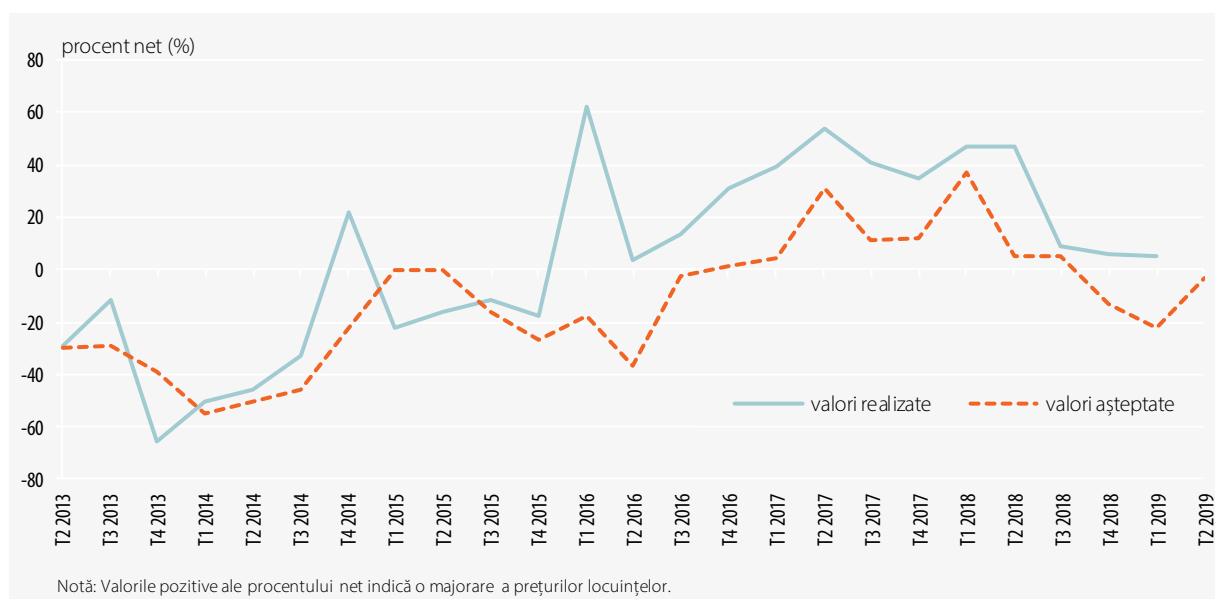
Grafic 2.7. Grad de îndatorare – medie bănci și interval de variație la nivelul sectorului bancar pentru totalul creditelor ipotecare acordate

În ceea ce privește gradul mediu de îndatorare, acesta a înregistrat diminuări importante în primul trimestru al anului 2019, pe fondul măsurilor prudențiale inițiate de banca centrală, în special în cazul creditelor nou-acordate (de la 43 la sută la 38 la sută, Grafic 2.6), dar și în cel al portofoliului total de împrumuturi ipotecare (de la 45 la sută la 43 la sută, Grafic 2.7).

(ii) Evoluția cererii de credite ipotecare și a prețurilor locuințelor

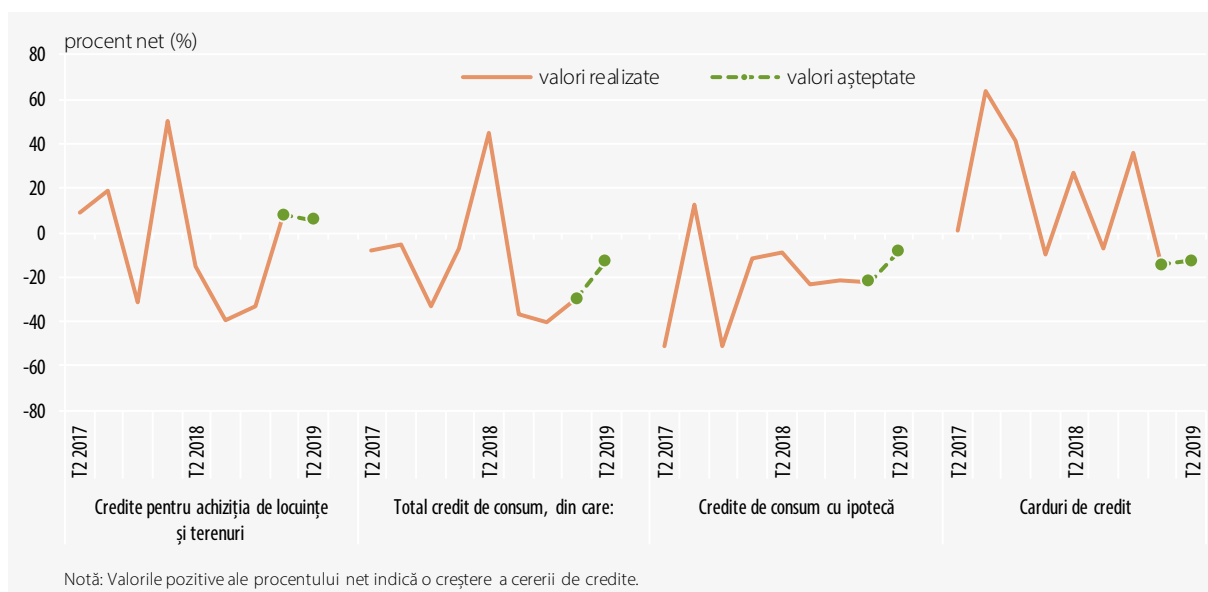
Grafic 2.8. Evoluția prețurilor locuințelor conform aprecierilor băncilor

Din punctul de vedere al instituțiilor de credit, prețul proprietăților rezidențiale a înregistrat în T1 2019 o creștere marginală, contrar așteptărilor de scădere semnificativă din trimestrul anterior. Pentru T2 2019, băncile anticipează o evoluție relativ constantă a prețurilor imobilelor (Grafic 2.8).

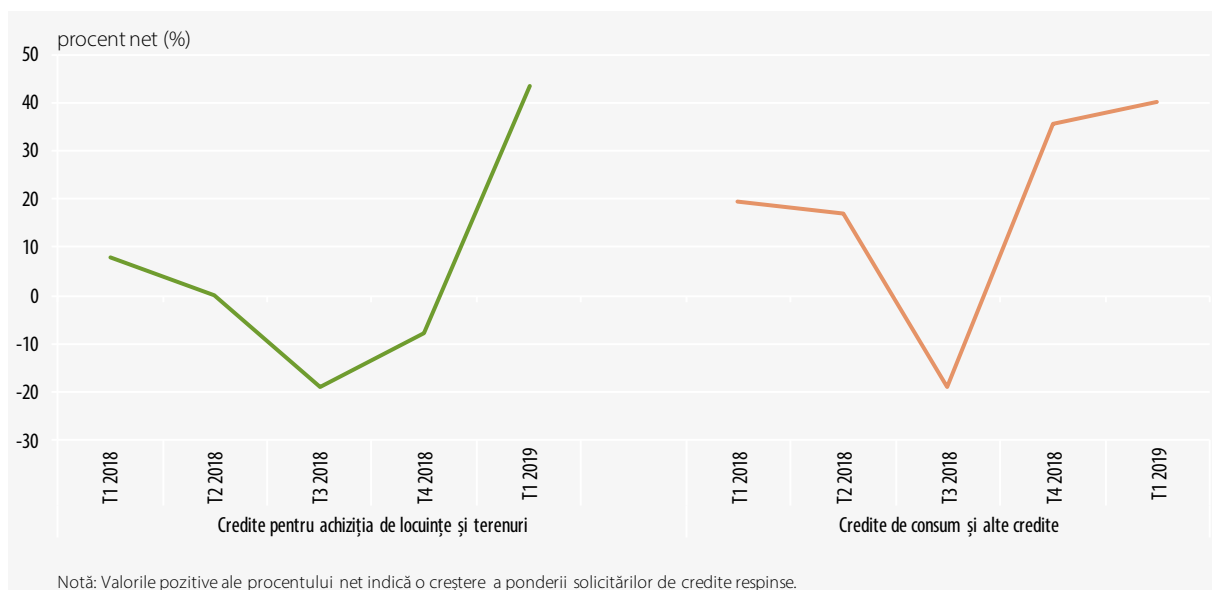
Cererea pentru împrumuturile ipotecare a crescut marginal în primul trimestru al anului curent, în pofida estimărilor băncilor de scădere semnificativă a acesteia (Grafic 2.9). Așteptările pentru T2 2019 sunt de continuare a tendinței ascendente a cererilor de credite ipotecare, însă cu o intensitate scăzută (creștere marginală).

Grafic 2.9. Modificarea cererii de credite

Proporția solicitărilor de credite ipotecare respinse de către instituțiile de credit a crescut semnificativ în primul trimestru din 2019 (Grafic 2.10).

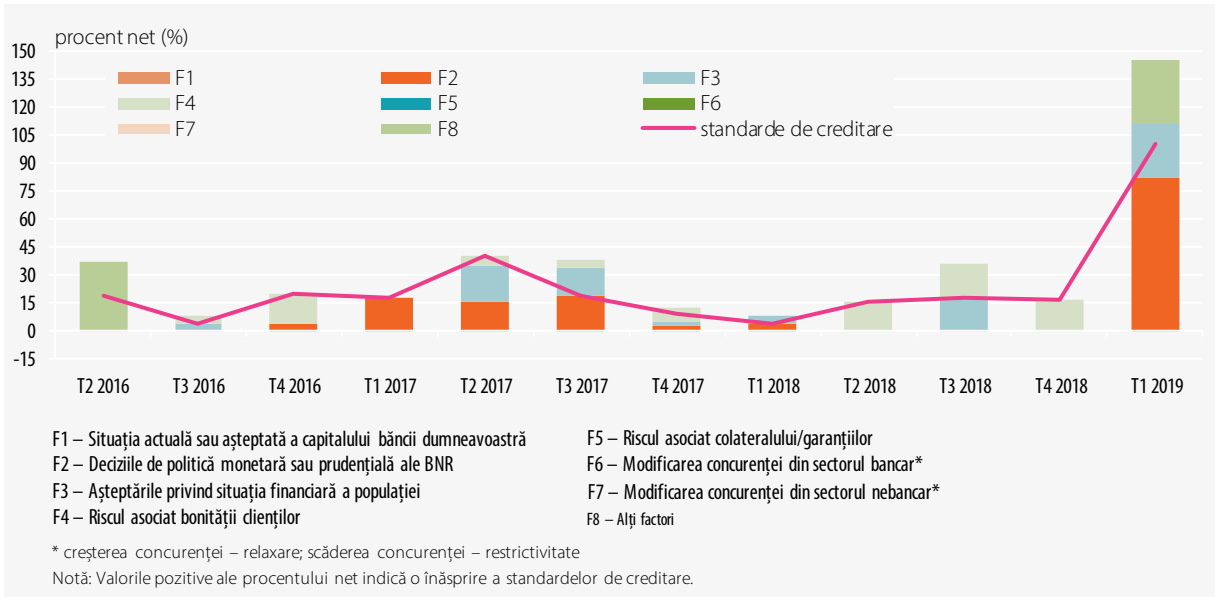
Grafic 2.10. Evoluția ponderii solicitărilor de credite respinse

2.3. ASPECTE SPECIFICE CREDITULUI DE CONSUM

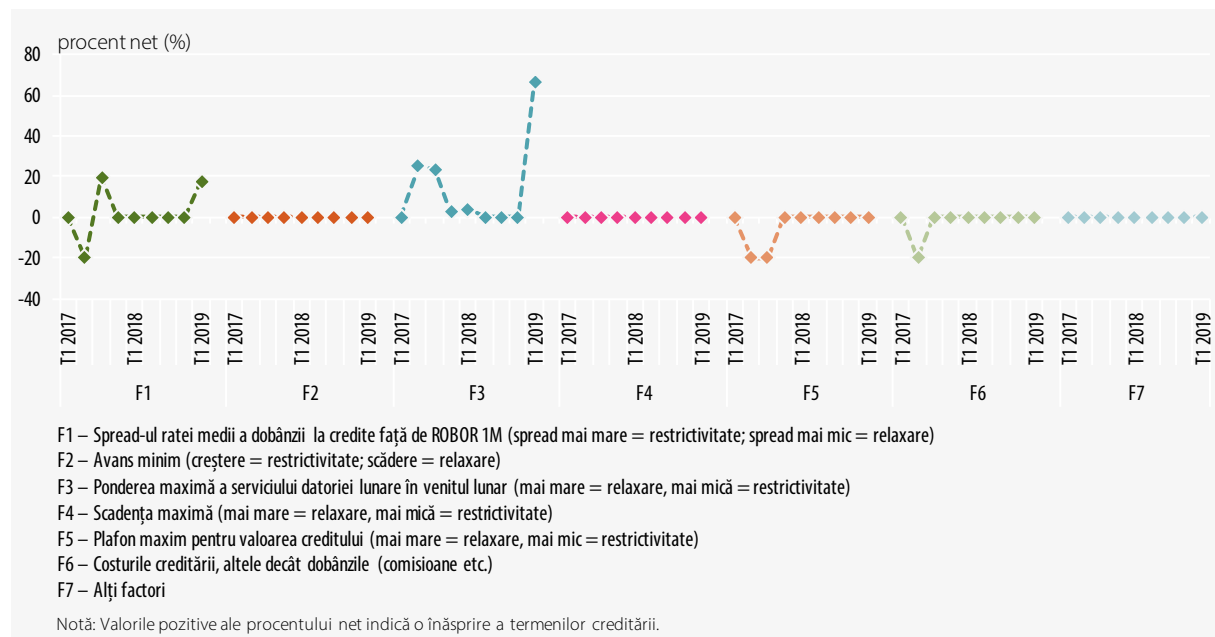
Standardele de creditare pe segmentul împrumuturilor de consum acordate populației au înregistrat în T1 2019 o înăsprire semnificativă, factorii care au contribuit la această dinamică fiind pe de o parte deciziile de politică monetară sau prudențială ale BNR, iar pe de altă parte, așteptările privind situația financiară a populației (Grafic 2.11).

Grafic 2.11. Factorii care au contribuit la modificarea standardelor de creditare

(i) Termenii creditării

Grafic 2.12. Termenii creditului de consum

Termenii contractelor de credit de consum acordate în primul trimestru al anului 2019 au consemnat următoarele modificări: (i) restrictivitate în creștere moderată la nivelul *spread*-ului ratei medii de dobândă a creditului față de ROBOR 1M; (ii) înăsprirea semnificativă determinată de reglementările privind ponderea maximă a serviciului datoriei în venitul lunar (Grafic 2.12).

(ii) Evoluția cererii de credit de consum

Cererea pentru creditele de consum s-a redus semnificativ în T1 2019, în concordanță cu estimările băncilor din trimestrul precedent. Pentru toate categoriile de credite de consum au fost înregistrate diminuări ale cererii: semnificative pentru segmentele de împrumuturi garantate și negarantate cu ipotecă și, respectiv, moderată în cazul cardurilor de credit (Grafic 2.9). În acest context, rata respingerilor solicitărilor de credite destinate consumului a avansat semnificativ (Grafic 2.10). Băncile previzionează pentru următorul trimestru diminuarea moderată a cererii pentru toate categoriile de credite de consum acordate populației.

ANEXĂ

Sondajul este efectuat trimestrial de BNR în lunile ianuarie, aprilie, iulie și octombrie. Are la bază un chestionar (publicat în cadrul analizei din mai 2008) care este transmis primelor 10 bănci alese după cota de piață aferentă creditării companiilor și populației. Aceste instituții dețin aproximativ 80 la sută din creditarea acestor sectoare.

Chestionarul este structurat în două secțiuni, urmărind distinct caracteristicile creditului către (A) companii nefinanciare și (B) populație. Întrebările vizează opiniile băncilor privind evoluția:

- standardelor de creditare (normele interne de creditare sau criteriile ce ghidează politica de creditare a instituțiilor de credit);
- termenilor și condițiilor de creditare (obligațiile specifice agreate de creditor și debitor în contractul de credit încheiat, ex. rata dobânzii, colateralul, scadența etc.);
- riscurilor asociate creditării;
- cererii de creditare;
- altor detalii specifice creditării (așteptări privind prețul mediu pe metru pătrat al unei locuințe, ponderea serviciului datoriei în venitul populației, ponderea creditului în valoarea garanției ipotecare etc.).

Răspunsurile la întrebări sunt analizate din perspectiva procentului net.

În cazul întrebărilor care se referă la standardele de creditare, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat înăsprirea standardelor și procentul băncilor care au raportat relaxarea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci au înăspriț standardele de creditare, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci au relaxat standardele de creditare.

În cazul întrebărilor care se referă la cererea de credite, procentul net reprezintă diferența dintre procentul băncilor care au raportat creșterea cererii de credite și procentul băncilor care au raportat scăderea acestora. Un procent net pozitiv semnalează că o proporție mai mare de bănci a raportat creșterea cererii de credite, în timp ce un procent net negativ presupune că o proporție mai mare de bănci a raportat scăderea cererii de credite. Procentul net este calculat ținându-se cont de cota de piață a băncilor respondente. În mod similar sunt tratate răspunsurile și la celelalte întrebări, cu specificația că în notele graficelor sunt explicate valorile pozitive ale procentului net.

Opiniile acoperă evoluțiile din ultimele trei luni, iar așteptările se referă la următoarele trei luni.

